

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури кандидата наук з фізичного виховання та спорту

Окунь Дар'ї Олександрівни

на дисертаційну роботу **Мартинюка Юрія Євгеновича** «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми дослідження. Підготовка кваліфікованих спортсменів на сучасному етапі не можлива без належного наукового й методичного підґрунтя. У загальній системі науково-методичного забезпечення визначено шість компонентів її реалізації: спортивно-педагогічний, організаційний, психологічний, медико-біологічний, інформаційний і матеріально-технічний. Кожен із них виконує певні функції у системі забезпечення підготовки спортсменів різної кваліфікації. Удосконалення процесу тренувальної та змагальної діяльності завдяки використанню нових знань і технологій є системоутворювальним чинником спортивно-педагогічного забезпечення. Розвиток теорії та методики спортивного тренування і впровадження результатів наукових досліджень позитивно впливають на спортивну діяльність.

Особливості тренувального процесу боксерів розглядалися у працях зарубіжних і вітчизняних авторів. Більшість фахівців розглядають тренувальний процес з позиції підбору й розподілу тренувальних засобів, не здійснюючи контролю відповідності адаптаційних змін, що відбуваються в організмі боксерів, структури, змісту тренувальних навантажень і завдань, поставлених при плануванні тренування.

Для досягнення високих результатів у боксі необхідно постійно удосконалювати фізичні якості спортсменів. Чисельні дані вітчизняної літератури свідчать про те, що небагато проведено досліджень щодо спортсменів 17-19 років з урахуванням індивідуалізації кожного типу манер ведення поєдинку. Водночас науковці переважно збігаються на думці про те, що розвиток фізичних якостей здебільшого не враховується при розподілі на типи манер ведення поєдинку, тому тренування проводиться одне для всіх типів боксерів. Тож актуальним стає прикладне питання щодо дослідження та обґрунтування шляхів індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів з урахуванням різної манери ведення двобою. У зв'язку з вищезазначеним актуальність теми дисертаційної роботи Мартинюка Ю.Є. «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою» не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Загального плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2021-2023 рр. за темою «Шляхи удосконалення тренувального процесу у силових видах спорту та одноборствах» (номер 0121U109184) та «Перспективні напрями вдосконалення теоретичного та методичного забезпечення тренувальної діяльності у сучасному спорті» на 2020-2024 рр. (державний реєстраційний номер 0120U101061), що передбачає індивідуальну підготовку боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням індивідуалізації манер ведення двобою.

Роль автора у виконанні теми полягала в обґрунтуванні методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Усі наукові положення та висновки, що сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням роботи.

Результати дисертаційного дослідження дають достатньо повну відповідь на поставлені мету і завдання роботи. Результати досліджень об'єктивно підтверджені достатнім кількісним матеріалом і відповідним педагогічним експериментом.

Висновки у повній мірі відображають зміст та послідовність проведених досліджень.

Достовірність і новизна отриманих наукових результатів. Достовірність отриманих результатів базується на: достатній тривалості дослідження, обсязі обстеженого контингенту, коректному використанню методів дослідження (узагальнюючий аналіз спеціальної науково-методичної літератури, педагогічні методи дослідження, контент-аналіз медичної документації, емпіричні методи дослідження, інструментальні методи дослідження, методи математичної статистики для обробки отриманих результатів).

Дослідження та педагогічний експеримент проводився протягом 2020-2024 років в чотири етапи із послідовним розв'язанням задач дослідження під час кожного етапу. У дослідженні взяли участь 25 кваліфікованих спортсменів, які займаються боксом у віці 17-19 років вагових категорій 71-75 кг членів збірної команди Харківської та Полтавської обласної федерації боксу та члени збірної команди Харківської державної академії фізичної культури кафедри атлетизму та силових видів спорту. Задля розподілу спортсменів за типами манер ведення поєдинку, а саме: «ігровик», «темповик», «силовик», використовувалися тестування спеціальної фізичної підготовленості. Таким чином було здійснено розподіл кваліфікованих боксерів на три типи різних манер ведення поєдинку у кількості («ігровик» – 7 боксерів, «темповик» – 12 боксерів, «силовик» – 6 боксерів). На початку дослідження на загально-підготовчому етапі підготовчого періоду кожна із

груп займалася за класичною програмою розробленою для ДЮСШ, що не передбачала індивідуалізації тренувального процесу.

Здобувачем застосовано інформативні методи математичної обробки, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації.

У роботі коректно використано методи наукового дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- виявлено особливості загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів – представників трьох стилів ведення змагального поєдинку – «ігровик», «темповик» та «силовик»;

- встановлено сильні та слабкі сторони кваліфікованих боксерів, представників трьох стилів ведення змагального поєдинку – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків» на основі індивідуальних антропометричних, фізіологічних та психофізіологічних показників, що лягло в основу побудови річного макроциклу;

- розроблено та теоретично обґрунтовано методику індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків»;

- встановлено суттєвий позитивний ефект застосування експериментальної методики протягом річного макроциклу кваліфікованих боксерів усіх стилів ведення бою («ігровиків», «темповиків» і «силовиків»), що виявляється у достовірному прирості показників загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей організму, психофізіологічних показників, техніко-тактичних дій та змагальної результативності.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що розроблені на їхній основі методичні рекомендації дозволяють тренеру встановити схильність спортсменів до певного стилю ведення змагального двобою; виявити сильні та слабкі сторони їх підготовленості, що допомагають або перешкоджають формуванню та удосконалення обраного індивідуального стилю; визначити пріоритетну спрямованість, інтенсивність та структуру тренувальних засобів, що забезпечують його успішне формування; оперативно коригувати процес підготовки протягом річного макроциклу, підвищити її ефективність та покращити змагальні результати.

Основні результати дослідження впроваджено у «Харківську обласну організацію федерації боксу України» (акт впровадження від 25.10.2023), навчально-тренувальний процес КЗ ДЮСШ № 9 (акт впровадження від 19.01.2024) та КЗ КДЮСШ «ХТЗ» (м. Харків) (акт впровадження від 30.01.2024), навчальний процес кафедри атлетизму та силових видів спорту ХДАФК (акт впровадження від 14.02.2024).

Повнота викладу наукових результатів в опублікованих працях. Основні положення дисертаційної роботи висвітлено в 8 наукових

публікаціях за темою дисертації, з них 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 публікація апробаційного характеру. У дисертаційній роботі відсутні порушення академічної доброчесності, робота містить результати власних досліджень, використання ідей, результатів і текстів і інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота має логічну структуру, що відповідає вимогам, та складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 251 сторінку, у тому числі основного тексту – 180 сторінок. Дисертація містить 61 таблицю, 2 рисунки, 5 додатків. Список використаних джерел містить 219 найменувань.

У вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження; відображено зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами; сформовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; сформульовано особистий внесок здобувача; наведено дані про апробацію результатів дослідження та публікацій, обсяг і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі «Основи індивідуалізації спортивної підготовки кваліфікованих спортсменів з урахуванням різної манери ведення двобою» на основі аналізу науково-методичної літератури та інформаційної мережі "Інтернет" здобувачем визначено основні проблеми у підготовці кваліфікованих боксерів, зокрема такі: встановлення слабких та сильних сторін підготовленості кваліфікованих боксерів основних типів ведення двобою; встановлення взаємозв'язку між показниками загальної і спеціальної фізичної підготовленості та морфофункціональними й психофізіологічними даними, що притаманні для змагальної діяльності боксерів різних манер двобою (ігровик, темповик, силовик); обґрунтування методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою (ігровиків, темповиків, силовиків).

У другому розділі «Методи та організація дослідження» представлено опис методів дослідження, хід організації дослідження. Описано організацію дослідження і контингент, що прийняв участь у педагогічному експерименті. У дослідженні взяли участь 25 кваліфікованих спортсменів, які займаються боксом у віці 17-19 років вагових категорій 71-75 кг членів збірної команди Харківської та Полтавської обласної федерації боксу та члени збірної команди Харківської державної академії фізичної культури кафедри атлетизму та силових видів спорту. Дослідження проводили в чотири етапи. Здобувачем використано наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; методи функціональної діагностики; педагогічний експеримент; методи математичної статистики. Математична обробка

числових даних дисертаційної роботи проводилась з використанням методів методи математичної статистики.

У третьому розділі «Динаміка змін показників фізичної підготовленості, морфофункціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів різної манери ведення поєдинку» автором проведено аналіз техніко-тактичних дій 25 кваліфікованих боксерів, який дозволив визначити групи боксерів за різними манерами двобою для проведення дослідження. Встановлено показники виконання різновидів поодиноких ударів досліджуваних груп. Здобувачем визначено швидкісну силу виконання серій прямих ударів (джеб) за 20 с кваліфікованими боксерами різних манер ведення поєдинку та встановлено показники серії бокових ударів (хук) за 20 с у досліджуваних груп. Проведені антропометричні виміри дозволили встановити різницю окремих ланок тулуба у кваліфікованих боксерів різних манер ведення поєдинку. Автором визначено, що кваліфіковані боксери залежно від манери ведення бою мають різний рівень фізичних якостей. Представлені результати свідчать про прояв фізичних якостей відповідно до манери ведення поєдинку. Також здобувачем встановлено вплив тренувань на функціональний стан кваліфікованих боксерів різних манер ведення поєдинку. З'ясовано, що фізичні навантаження, які використовують кваліфіковані боксери, не однаково впливають на формування психофізіологічних показників спортсменів різних манер ведення двобою. Автором проведено кореляційний аналіз між спеціальними фізичними якостями та психофізіологічними показниками боксерів різних манер двобою, який дозволив встановити їх рівні, також встановлено кореляційний взаємозв'язок між показниками загальної та спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих боксерів різних манер двобою.

У четвертому розділі «Експериментальне обґрунтування структури і змісту річного макроциклу для кваліфікованих боксерів з урахуванням різних типів манер ведення двобою» здобувачем проведено дослідження у констатувальному експерименті, яке дозволило виявити слабкі й сильні фізичні та техніко-тактичні якості боксерів різних манер ведення двобою. Експериментальна програма підготовки кваліфікованих боксерів різних манер ведення двобою передбачала після загальнопідготовчого етапу, в дослідних групах здійснювати тренувальний процес за розробленими програмами автора з урахуванням манер ведення двобою боксерів. Проведені дослідження автором силових показників поодиноких ударів боксерами різних манер ведення бою встановили не однаковий рівень після впровадження експериментальних методик. Боксери контрольної групи суттєво не покращили результати. Здобувачем встановлено кількість серій прямих ударів руками (джеб) за 20 с кваліфікованими боксерами різних манер ведення бою. Визначено кількісні показники серій бокових ударів руками (хук) за 20 с кваліфікованими боксерами контрольної і експериментальних груп за час дослідження. Використання дослідних методик тренувань не в однаковій мірі вплинуло на рівень прояву фізичних

якостей. В ЕГ1 (ігровики) достовірно покращилися показники в бігу на 1000 м ($t=2,34$; $p<0,05$), човниковому бігу 4х9м ($t=2,74$; $p<0,05$), часу вису на зігнутих руках ($t=2,69$; $p<0,05$), кистьовій динамометрії ($t=2,31$; $p<0,05$) та нахилі тулуба вперед з положення сидячі ($t=2,34$; $p<0,05$); в ЕГ2 (силовики) достовірно збільшилися показники бігу на 1000м ($t=2,35$; $p<0,05$), бігу на 30м ($t=2,46$; $p<0,05$), човниковому бігу 4х9м ($t=2,44$; $p<0,05$), висі на зігнутих руках ($t=3,04$; $p<0,05$), кистьовій динамометрії ($t=2,45$; $p<0,05$) та нахилі тулуба вперед з положення сидячі ($t=2,40$; $p<0,05$). В ЕГ3 (темповики) достовірно покращилися показники в бігу на 1000м ($t=2,35$; $p<0,05$), човниковому бігу 4х9м ($t=2,35$; $p<0,05$), вису на зігнутих руках ($t=2,38$; $p<0,05$), нахилу тулуба вперед з положення сидячі ($t=2,31$; $p<0,05$). За час впровадження експериментальних методик тренувань покращилися показники функціонального стану боксерів в дослідних групах. Таким чином, розроблена та обґрунтована експериментальна методика індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів дозволила значно поліпшити силові та швидко-силові показники у нанесенні ударів (джеб, хук, свінг та аперкот) у експериментальних групах («ігровиків», «силовиків» та «темповиків») порівняно з контрольною групою, яка проводила тренувальний процес згідно з програмою для ДЮСШ.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здобувачем узагальнено, систематизовано і обґрунтовано результати дисертаційного дослідження. Отримано наукові результати які доповнюють дані попередніх досліджень (щодо впливу психофізіологічних показників на результативність кваліфікованих боксерів з урахуванням техніко-тактичних дій; щодо покращення психофізіологічних показників кваліфікованих боксерів різних техніко-тактичних дій у різних структурних утвореннях річного макроциклу, під впливом спеціально розроблених комплексів щодо впливу показників загальної та спеціальної підготовленості на результативність у спорті та вплив фізіологічних показників на результативність у кваліфікованих спортсменів різних груп манер техніко-тактичних дій.) та абсолютно нові наукові дані (виявлено особливості загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів – представників трьох стилів ведення змагального поєдинку – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків»; встановлено сильні та слабкі сторони кваліфікованих боксерів, представників трьох стилів ведення змагального поєдинку – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків» на основі індивідуальних антропометричних, фізіологічних та психофізіологічних показників, що лягло в основу побудови річного макроциклу; розроблено та теоретично обґрунтовано методику індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків»; встановлено суттєвий позитивний ефект застосування експериментальної методики протягом річного макроциклу кваліфікованих боксерів усіх стилів («ігровиків», «темповиків» і «силовиків»), що виявляється у достовірному

прирості показників загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей організму, психофізіологічних показників, техніко-тактичних дій та змагальної результативності.

Висновки дисертаційної роботи Мартинюка Юрія Євгеновича достатньо відображають результати аналізу й узагальнення наукових джерел, витікають із отриманих результатів теоретичних досліджень і свідчать, що поставлені у роботі завдання сприяли вирішенню важливого науково-прикладного результату

За структурою та змістом дисертаційне дослідження має послідовність та логічність. Загальні висновки структурно відповідають завдання дослідження та змісті основного тексту роботи, є логічними, доречними, відображають основні результати дослідження. Робота завершується інформативними додатками та коректним списком використаних джерел.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи. Загалом робота має завершений вигляд. Результати дисертаційного дослідження дають достатньо повну відповідь на поставлені мету і завдання роботи, об'єктивно підтверджені достатнім кількісним матеріалом і відповідним педагогічним експериментом. Позитивно оцінюючі дисертацію Мартинюка Юрія Євгеновича, можна зазначити деякі зауваження, побажання і дискусійні питання:

1. В роботі автором заявлено, що виявлено особливості загальної і спеціальної фізичної підготовленості та морфофункціональних показників, кваліфікованих боксерів, різної манери ведення двобою, але в роботі так і не зрозуміло які ж це особливості.
2. Не зрозуміло чому досліджується три стилі ведення змагального поєдинку – «ігровик», «темповик» та «силовик», а стиль «універсал» залишився поза увагою автора.
3. В науковій новизні зазначено щодо впливу координаційних та рухових здібностей, фізичної працездатності на результат спортивних змагань, але ж координаційні здібності являються руховими здібностями.
4. Автор зазначає, що встановлено суттєвий позитивний ефект застосування експериментальної методики кваліфікованих боксерів, що виявляється у достовірному прирості показників змагальної результативності, але в тексті роботи немає результатів змагальної діяльності.
5. В роботі встановлено суттєвий позитивний ефект застосування експериментальної методики, суттєвий це який?
6. В роботі присутні орфографічні помилки та неточності.

Зазначені дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку поданої дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Мартинюка Юрія Євгеновича на тему «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою» має

достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44) та наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами внесеними згідно з Наказом МОН України №759 від 31.05.2019 р.), а її автор Мартинюк Юрій Євгенович заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

Кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри олімпійського та
професійного спорту Харківської
державної академії фізичної культури

Дар'я ОКУНЬ

Підпис Окунь Дар'ї засвідчую

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури

Анатолій ГУБА